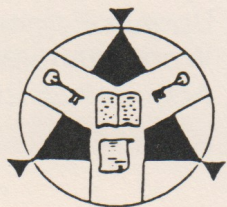

De Berse

JAARGANG 27 2017

NUMMER 1

Heemkundekring

"Den Beerschen Aard"

OOST-, WEST- EN MIDDELBEERS

Inhoud

1. Redactie
2. Verslag Algemene Ledenvergadering
4. Even voorstellen
5. Oostelbeers Jan Smulders
8. Verdwenen Mustermolen
10. Familie van Hoof
14. Beekherstel Kleine Beerze
16. Sjef Adriaanse
17. Update Erfgoedkaart
Werk in uitvoering
20. Activiteiten 2017

De Berse

Jaargang 27, nummer 1, 2017

Uitgave van Heemkundekring Den Beerschen Aard

Verschijnt 2x per jaar

Contributie € 25,00 per jaar

Bankrekening NL 05 RABO 013.38.92.751

www.denbeerschenaard.nl

Bestuur Heemkundekring Den Beerschen Aard

Voorzitter:

Bert van Essen

Hoogdijk 4

5091CH Middelbeers

06-54900707

Penningmeester:

Hans Vennix

Neereindseweg 40

5091 RD Oostelbeers

013-5142108

Secretaris:

Marie-Louise Boxelaar

Kuikseindseweg 10

5091 TD Middelbeers

013-51743373

secretariaat@denbeerschenaard.nl

Leden:

Jan Hems

Kees de Kroon

Ella Mijs

Stefen van Helvoort

Redactie-adres:

Redactie 'De Berse'

Guus Staps

Wagenmaker 38

5091 EV Middelbeers

013-5141663

redactie@denbeerschenaard.nl

Redactie-leden:

Marie-Louise Boxelaar

Kuikseindseweg 10

5091 TD Middelbeers

013-51743373

Jos van Gils

Raadhuisstraat 229

5683 GE Best

0499-372572

Jan van Vroenhoven

Hoogdijk 9

5091 CM Middelbeers

013-5141388

Verslag van de algemeen ledenvergadering maandag 13 februari 2017.

Aanwezig: 52 leden.

Afwezig met bericht: hr. M. Timmermans, hr. T. Pel, hr. en mevr. Nouwens, mevr. Liebregts, mevr. van de Wetering, hr. F. Adriaanse, hr. J. van Es, mevr. J. Verhagen, mevr. M. van Hoof. Hr. J.van Gils, mevr. A. Harbers, hr. en mevr. van Breda, hr. en mevr. van Riel.

- 1) De voorzitter heet alle aanwezigen hartelijk welkom bij deze 29ste algemene ledenvergadering.
- 2) Moment van herdenking voor de overleden leden in 2016.
- 3) De notulen van 25 januari 2016 zijn akkoord verklaard door de aanwezigen en hierbij vastgesteld.
- 4) Mededelingen:
 - *vrijwilligers: ook in 2016 is veel werk verricht door de werkgroepen, daarvoor veel waardering en dank van de bestuursleden voor hun inspanningen in het afgelopen jaar.
 - Met veel enthousiasme zijn ook weer projecten in 2017 gepland, de werkgroepen "Land" en "CHI" brengen u, ná de pauze, helemaal op de hoogte van hun werkzaamheden.
 - *De "archiefgroep" die elke woensdagmiddag op de Schelft werkt, zou graag wat uitbreiding hebben van mensen die dit werk leuk vinden. Mocht er interesse zijn, ga gerust eens kennismaken en kijken op De Schelft op woensdagmiddag.
 - *De contributie blijft ook in 2017 € 25,00 per jaar (per gezin). In **2017** zijn de volgende activiteiten voor leden gepland:
 - *21 januari winterwandeling Landschotse heide e.o.
 - *20 maart een lezing door de heer van de Broek met als thema: "wonderen in het zonlicht".
 - *8 april een middagexcursie naar Kamp Vught.
 - *6 mei wandelen.
 - *17 juni is de fietstocht gepland.
 - *16 september- een dagexcursie naar Westerlo en Tongerlo, in samenwerking met de Heemkundekring "De Heerlijkheid" Oirschot.
 - * 6 november een lezing.
- 5) Financieel verslag door de penningmeester: balans en financieel overzicht zijn ter inzage, Kees licht e.e.a. toe. De leden hebben géén vragen over deze jaarrekening. Het financiële verslag is hierbij vastgesteld.
- 6) Kascommissie: José Verhagen en Jos van Es hebben de bankstukken gecontroleerd en keurig in orde bevonden. José Verhagen is aftredend, dank voor de medewerking. Ad Aerts treedt toe. Daarmee bestaat de kascommissie 2017 uit Jos van Es en Ad Aerts.
- 7) Bestuurssamenstelling:
 - Kees de Jong heeft vorig jaar te kennen gegeven te willen aftreden als penningmeester.
 - Bert bedankt Kees de Jong hartelijk voor de nauwkeurige wijze waarop hij jarenlang de financiële zaken behartigde.
 - Er zijn geen bestuurs-kandidaten door de leden voorgesteld.
 - Het bestuur benoemt 2 nieuwe bestuursleden: Hans Vennix als penningmeester en Stephen van Helvoort en zij stellen zich kort aan de leden voor.
 - De benoeming wordt door de aanwezigen met applaus bekrachtigd.
 - Bert van Essen is aftredend en herkiesbaar en de leden stemmen, wederom met applaus, in met een volgende periode van 3 jaren met Bert als voorzitter.

Hiermee is het bestuur als volgt samengesteld:

Bert van Essen voorzitter, Hans Vennix Penningmeester, Marie Louise Boxelaar secretaris en de leden Ella Mijs, Kees de Kroon, Jan Hems en Stephen van Helvoort.

1) Activiteiten overzicht **2016**:

23 januari wandelen op Landgoed Esbeek.
13-14 februari deelname aan Creatief Beers in het Oude Kerkje.
25 februari algemene ledenvergadering, na de pauze lezing over XXL gezinnen.

7 maart lezing "Landlopers en Zwervers" door dhr. Karel Govaerts.
2 april gevolgd door excursie gevangenis museum Merksplas.
23 april wandeling.
30 april onthulling monument bij Westelbeerse kapel.
7 mei presentatie boek "Het legerkamp bij Oirschot" en opening tentoonstelling.

18 juni fietstocht
27 juni roefelen in het Oude Kerkje.
17 september dagexcursie naar Dordrecht.
28 november lezing "Landgoederen in Noord Brabant" door Thijs Caspers.

2) Rondvraag:

*Piet Peeters vraagt waarom geen namen worden genoemd tijdens de herdenking van overleden leden, Bert antwoordt dat overlijdens niet altijd bekend zijn bij de bestuursleden en we geen mensen tekort willen doen.
*Johan Jansen vraagt namens stichting SBEO of binnen de heemkundekring gegadigden zijn voor een bestuursfunctie binnen SBEO. Inlichtingen bij Johan Jansen.
*Verder geen vragen.

Onder dankzegging voor de belangstelling sluit Bert deze vergadering.

Na de pauze is, met een inleidend woordje en een opsomming van activiteiten "gedaan en nog te doen" van Jan Aerts, een PowerPoint presentatie door Jan van Vroenhoven gehouden "Wandelen in onze omgeving".

Door leden van de werkgroepen "Cultuur Historie Inventarisatie" en "Land", in samenwerking met de gemeente Oirschot, zijn wandelingen uitgezet in Westelbeers, Baest, kom Oostelbeers en kom Middelbeers. Samen met de ommetjes "Bervennen" en "de Strijkster" vormen deze, met een kleine verbindings-lus, één grote wandeling.

Linda van der Heijden Gompelman van de gemeente Oirschot, die met de werkgroepen samenwerkt, stelde zich ook voor en benadrukte de belangrijkheid van het project.

Even voorstellen

Bij de Algemene Ledenvergadering van 13 februari j.l. zijn 2 nieuwe bestuursleden met algemene stemmen aangenomen die zich even willen voorstellen.

Hans Vennix penningmeester

Tijdens de Algemene Leden Vergadering ben ik aangesteld als nieuw bestuurslid en tevens penningmeester. In deze functie neem ik de taken over van Kees de Jong.

Kees, bedankt voor je inzet en het verzorgen van de financiën. Ik hoop een goede opvolger te zijn.

Even een korte introductie van mezelf.

Ik ben Hans Vennix en geboren in 1954 in de Oranjestraat in Middelbeers destijds op nummer 147, dit is het huidige huisnummer 14

In 1955 verhuisde ons gezin naar de Langereijt in Oostelbeers. Daar heb ik gewoond tot aan mijn huwelijk, waarna ik met mijn vrouw op de Neereindseweg

40 in Oostelbeers ben gaan wonen. Wij hebben een zoon en twee kleindochters.

Vanaf 1979 tot 2016 heb ik bij Philips gewerkt op verschillende afdelingen binnen de administratie. Per november kreeg ik de mogelijkheid om te kunnen stoppen met werken. Hierdoor heb ik nu meer tijd voor mijn hobby's en het verenigingsleven. Ik houd van kokkerellen, lekker eten en drinken, motorrijden en recreatief volleybal.

Stefen van Helvoort bestuurslid

Ik ben Stefen van Helvoort. De naam van Helvoort stamt uit Berlicum bij Den Bosch. In 1560 wordt Jan Diericx van Helvoirt daar als boreling ingeschreven. De namen van Helvoort, van Helvert en van Helvoirt komen uit deze stam voort.

Ik ben geboren te Roosendaal, ben gehuwd en woon sinds 1990 in Oostelbeers. Ik heb als leraar Nederlands en als leraar Management gewerkt in Eindhoven. Na praktisch 40 dienstjaren vond ik het welletjes, laat de jeugd het stokje maar overnemen. Een mede-bestuurslid wees me op de heemkundekring in de Beerzen. Er komen grote veranderingen (bv. digitaal archief) aan; de gemeente heeft vergevorderde plannen

om met andere gemeentes in de Kempen een samenwerkingsverband aan te gaan; kortom werk aan de winkel.

We hebben onderling afgesproken dat ik een jaar "proefdraai" om daarna te kijken/bespreken of mijn functioneren een zinvolle bijdrage aan de heemkundekring heeft opgeleverd. Bovendien mag het werk leuk zijn, daarover zijn de bestuursleden het onderling eens.

Voorlopig maak ik kennis met veel mensen uit het dorp en de omgeving (netwerken) alvorens verdere stappen te ondernemen. Keulen en Aken zijn niet in één dag gebouwd. Veel hulp en steun verwacht ik van het bestuur en de leden van de heemkundekring.

Oostelbeers C.A.

In 2011 vond ik een boek uit 1931 met een artikel wat geschreven is door Jan Smulders toen burgemeester van de Beerzen, getiteld „Tilburg met omgeving 1931 Oostelbeers C.A.”

„..... op eertijds vrijwel waardeloze gronden zijn honderden Hectaren mooie bosschen verzezen.....”

Jan Smulders

De gemeente Oostelbeers c.a., ook genaamd Oost- West- en Middelbeers beslaat een oppervlakte van ongeveer 4000 Hectaren en telt rond 1350 inwoners. Zij bestaan uit de dorpen Oostelbeers, Middelbeers en Westelbeers, welke naam ligging dezer dorpen ten opzichten van elkander aangeven. De gemeente voert in haar wapen drie baarzen (beerzen). In de Oostelbeersche akkers, reeds van verre zichtbaar staat een massale stompe toren, eenig overblijfsel van een vroegere kerk. Volgens overleveringen zou het dorp Oostelbeers vroeger rond deze kerk gegroepeerd zijn geweest, doch door Maarten van Rossum zijn platgebrand. Zou dit werkelijk het geval zijn, dan bestond het dorp toch wel alleen uit houten huizen aangezien er nergens in de omgeving puin of steenresten worden aangetroffen. De bewoners hebben later hunne huizen meer Oostelijk opgebouwd, alwaar het tegenwoordige dorp Oostelbeers is ontstaan. In het nieuwe dorp Oostelbeers verrees een mooi nieuw kerkje met hoge slanken toren. Typisch zijn de namen van sommige gehuchten als 'Neereind" en "Hoogeind", waarmede de gesteldheid van den bodem wordt aangeduid. De omgeving van den "Ouden Toren" dien men bereikt langs en door uitgestrekte korenvelden is bosrijk en wordt daarom door vele toeristen en vakantiegangers in de zomermaanden als rustplaats gezocht. Uit het feit, dat het deurslot soms meermalen per jaar moet worden vernieuwd blijkt wel, dat vele ook gaarne de toren van binnen bekijken. In "De Katholieken Kerken van Nederland" van Dr. Cuijpers en Jan

Kalf (1906) wordt omtrent de nu verlaten kerk te Middelbeers gezegd: In 1796 naasten de katholieken de hun in 1648 ontnomen oude parochiekerk, die sedert, ingericht voor bijna 200 zitplaatsen, nog dienst doet. De oude doopvond, evenals de kerk uit het laatst der XVe eeuw dagtekende, dient thans als wijwatervat. Wat de doopvond betreft neemt pastoor J. v.d. Meijden van mening te mogen verschillen. Een dergelijke staat in Horssen, ook in St. Oedenrode (deze laatste is uit Lage Mierde overgebracht), maar beide schijnen veel jonger dan die van Middelbeers. De zeer primitieve bewerking, de vier koppen met de bijna Assyrische baarden duiden op een veel hogeren ouderdom. In troebele tijden, zo luidt een plaatselijke legende, werd ze in de grond gegraven, wat te kennen geeft, dat ze toen reeds als een stuk van waarde gold. Door het R.K. Kerkbestuur van Middelbeers worden pogingen in het werk gesteld om de oude kerk, die inmiddels door een nieuwe is vervangen, als monument te behouden. Jammer genoeg schijnen deze pogingen op financiële bezwaren af te stuiten, zodat hier wellicht spoedig een bouwwerk van historische waarde den slooper in handen zal vallen, tenzij het zal mogen gelukken het gebouw een andere bestemming te geven, in welk geval mogelijk veel kan worden gered.

De Archeoloog Dr. X Smits betreurde reeds in 1925 het afbreken dezer kerk, hoewel er destijds en ook nu nog niet, een steen was aan ontnomen. Zowel in Oost – en Middel- als in Westelbeers zijn nog enkele mooie oude boerderijen (hoeven) te bewonderen, die tot heden aan de modernisering van de boerenbedrijven zijn ontkomen. Zoals bij de laatste landbouwtelling in 1930 is gebleken, bestaat nog ongeveer twee derde van de oppervlakte der gemeente uit woeste gronden en bossen, waarvan een groot deel (ongeveer 1400 Hectaren) eigendom is der gemeente. Reeds tientallen jaren geleden werd door de gemeente *) een begin gemaakt met de bebossing van hare woeste gronden en beplanting van hoofd- en binnenwegen, zodat zij thans kan bogen op een prachtig bos- en bomenbezit. Het voorbeeld der gemeente volgend legden ook vele particulieren zich op bosbouw toe en langzamerhand zijn dan ook op eertijds vrijwel waardelooze gronden

Voldeinseweg Westelbeers

honderden Hectaren mooie bossen verzezen, die het eentonige van het landschap breken en den wandelaar een aangename afwisseling bieden. Doch ook zij, die aan het heidelandschap voorkeur geven, vinden hier hun gading. Wie de Broekeindsch en Kuikseindsche heide bewandelt met de daaraan grenzende Vessemsche en Hoogeloonsche heide zal ondervinden, dat de horizon langen tijd voor hem wijkt en hij de torens, wier spitsen hij zoo ver zag blinken, slechts na een urenlange wandeling bereiken zal. Wie daarbij de mooie plassen "het Wit Holland" en "de Keijenhurk" passeert met de vele kleinere vennen, vindt dan tevens een mooie gelegenheid om de vele soorten watervogels, die hier vrijwel ongestoord hun broedplaatsen bevolken, gade te slaan. Voor het verkeer met de omliggende plaatsen heeft de gemeente vele rijwielpaden, al of niet langs bestaande wegen, aangelegd, zoodat ook de wielrijder en hij, die de voorkeur geeft aan gebaande wegen, volop van de natuur kan genieten.

Wanneer men Middelbeers langs het kerkpad in de richting van Westelbeers verlaat, ziet men dit pad na enkele honderden meters zich splitsen in twee lanen met enkele rijen dennen beplant, die tenslotte in het centrum van Westelbeers, nabij den historische "Beerschen Bak" tezamen komen. Van hieruit heeft men de keuze

Herberg "den Uitkijk" Kerkstraat te Middelbeers

tusschen vijf wegen, die naar de dorpen Vessem, Casteren, Netersel, Lagemierde en Baarschot voeren. De wegen naar Netersel en Lagemierde staan om hun mooie omgeving bekend en worden door natuurliefhebbers om strijd geprezen. Boven werd reeds opgemerkt, dat de gemeente en particulieren zich reeds langen tijd op de aanleg van bosschen toelagden. Zeer jammer is het dan ook, dat een geweldige bosbrand in 1929 in de Oostelbeersche Bergen een der mooiste boscomplexen uit de omgeving in asch legde. Met taaie volharding werd gedurende 30 jaar aan de bebossing van dit stuifzandgebied gewerkt, terwijl het resultaat van dezen arbeid, wellicht door onvoorzichtigheid of baldadigheid van een enkeling, in 4 uren tijds totaal werd vernield.

Gelukkig kon met vereende krachten, ook uit naburige gemeenten, een aangrenzend boscomplex van ruim 200 hectaren oppervlakte gered worden. Dat deze tegenslag het gemeentebestuur niet heeft ontmoedigd blijkt wel hieruit, dat reeds in 1930 met de herbebossing van het terrein werd begonnen.

Behalve op den aanleg van bosschen heeft het gemeentebestuur zich reeds geruimen tijd toegelegd op de ontginning van daartoe geschikte gronden tot cultuurgrond. Gedurende de laatste jaren zijn een twaalfstal boerderijen op ontginningsgrond verzezen, terwijl vele afzonderlijk gelegen kleinere perceeltjes aan landbouwers werden verkocht ter ontginning en uitbreiding hunner bedrijven, waarbij de gemeente, zoo noodig, ook financieel steunt.

Dat het wijzen op Brabant's natuurschoon geen chauvinistisch uiting is, kan almede bewezen worden uit het feit, dat op meerdere landgoederen in het zuiden van toepassing verklaard werd Art. 1 der natuurschoonwet 1928. Ingevolge gemeenschappelijke beslissingen van den minister van Binnenlandsche Zaken en Landbouw en dien van Financiën is een lijst van landgoederen opgemaakt, die voor het publiek toegankelijk zijn.

„..... en als 't gevogelte van 't woud zich baadt in zomerzonnegoud.....”

(Potgieter)

of als 'n heldere herfstdag in het Brabantsche landschap dat wondere spel der kleuren toovert op boom en struik kunnen natuurminnende lezers wellicht op hun vakantie-uitstapje voordeel doen met het weten, dat ook landgoed „Baast” onder Oirschot en Oostelbeers c.a. met uitzondering van de onmiddellijke omgeving van het landhuis toegankelijk is op vertoon van wandelkaart, kosteloos verkrijgbaar bij den eigenaar, Jhr. Mr. A.J.M.C. de la Court, kantonrechter te Tilburg.

Jan van Vroenhoven

*) Als opmerking zijn vermeld, dat de gemeente staat onder bestuur van Burgemeester J.Smolders, die dit ambt bekleedt als de vierde uit zijn geslacht sedert 1 januari 1830.

N.B. De tekst is letterlijk overgenomen incl. alle oneffenheden.

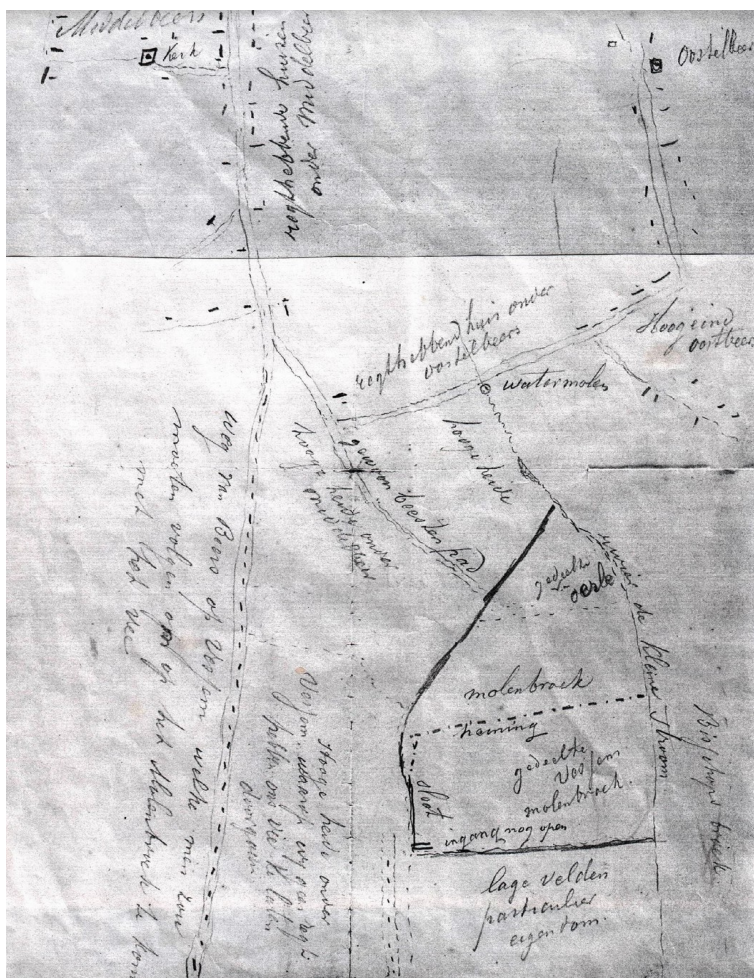
De verdwenen Mustermolen van Oostelbeers

Andere benamingen van deze molen zijn; Mustermolen, Muustermolen, Mues-termolen of Muustermolen.

Ligging

In Oostelbeers aan het eind van de Watermolenweg bij de kruising met de Kleine Beerze. De Molenlocatie bevindt zich op de plaats waar de Kleine Beerzen de Midden-Brabantse dekzandrug doorsnijdt. Direct daarvoor bevindt zich een natuurlijke kom van 50 ha, die nu nog als het Molenbroek bekend staat.

De watermolen lag bij een houten brug, waarover een weg naar Middelbeers leidde. Van molen of brug valt nu geen spoor meer te bekennen. Alleen de Watermolenweg herinnert aan wat is geweest.

Eigenaren

1340 - 1559 Abdij van Tongerlo.

1559 - 1590 De molen is eigendom van de abdij, maar de bisschop van 's-Hertogenbosch wordt ook abt van Tongerlo met zeggenschap over het abdijbezit.

1590 - 1648 Bisdome van 's-Hertogenbosch.

1648 - 1757 Staten Generaal, beheerd door de rentmeester der geestelijke goederen.

1757 - 1791 Particulier bezit.

De eigenaar verpacht de molen.

1791 - 1884 Particulier bezit.

De eigenaar is tevens molenaar.

Beknopte geschiedenis

1340 De eerste vermelding Kaart Kaart uit 't archief gemeente Oost-West- en Middelbeers staat in het cijnsboek van waarop de plaats de Hertog voor de Meijerij van

van de watermolen staat aangegeven

's-Hertogenbosch: *'s-Hertogenbosch tienduizend bunders.*

Onder de cijnzen van de Hertog in Berse worden oa. genoemd : een hof bij Mustermolen, het goed te Mustermolen, een cijns van het water en molenaars-namen, bv. Johannes die Molner en Henricus van de Molen.

1386 Godfried van Audenhoven, priester en rector van de kapel van Onze Lieve Vrouw in Oirschot, schrijft op 26 maart aan de Officiaal van Luik, dat Johan Spikerman senior, sinds mensenheugenis eigenaar van de muestermolen, aan de rector van de genoemde kapel een erfpacht moet betalen. Hij heeft dit de 2 jaar, dat Godfried rector is, nagelaten.

1537 Vanaf dit jaar worden de wind- en watermolen van de abdij van Tongerlo in Oostelbeers, beide aan dezelfde persoon verpacht.

- 1590 De pachtopbrengst van de watermolen en van de windmolen is: 46 mud, 7 loop, 3/7 rogge, 15 gulden en 12 stuivers.
- 1651 Bij de moleninspectie wordt het niet nodig geacht een pegel te stellen. Wel wordt opdracht gegeven om de '*ondiepten*' zowel voor als beneden de molen weg te halen zodat het water '*syn volcomen courrs ende scheut mach hebben*'.
- 1704 Jan Peters van Heeswijk (1656-1729) uit Vught, van beroep mulder, staat borg voor zijn broer Andries, molenaar te Oostelbeers. Dat dit niet altijd van een leien dakje gaat blijkt wel uit het beslag, dat in 1704 gelegd wordt op zijn goederen in Vught.
- 1705 De pachter Andries van Heeswijck voldoet zijn pacht weer niet. Zij borgen Jan Peters van Heeswijk en Cornelis Andries van Beurden, verzoeken de molen voor de nog resterende jaren te mogen verpachten, daar zij als borgen reeds verschillende keren hebben moeten betalen wegens wanbetaling van Andries. Na een gunstige beslissing op 6 oktober 1705 verpachten zij de molen aan Philibert van de Heuvel.
- 1757 De pachtopbrengsten van de wind- en de watermolen lopen sterk terug. Dit is een weerslag van de economische activiteit in Oostelbeers.
Wouter Coolen (1707-1722) f 942,--, f 920,-- en f 990,--.
Wouter van Heeswijk (1722 - 1729) f 1000,-- per jaar.
Wouter Jonkers (1731) f 775,--.
Jan Heuvelmans (1732 - 1757) f 575,--, f 520,-- en f 560,--.
De laatste pachtsommen zijn bijna evenhoog als de f 650,--, die Peter Aert Mys 80 jaar eerder betaalde.
- 1832 Bij de invoering van het Kadaster worden alle grondeigendommen in Nederland vastgelegd, zo ook de watermolen van Oostelbeers; '*perceel 717, watermolen, huurwaarde f 70,--, Eigenaar, Francis Huysmans*'.
- 1884 De molen wordt afgebroken.

De Muystermolen zou in de tegenwoordige situatie niet alleen met haar rad, maar ook met haar fundamenten in de Kleine Beerze staan, naar de plaats waar zij stond leidt nu alleen nog maar een onverharde weg, zowel vanaf de Broekdijk als vanaf de Kwijkseindseweg.

Er is geen afbeelding van de muystermolen bekend, maar groter als op deze afbeelding zal hij niet geweest zijn.

Familie geschiedenis van familie van Hoof aan het Voorteind en omgeving te Middelbeers

Bert van Hoof, geboren 24 augustus 1951 te Middelbeers en aldaar overleden op 14 juli 2014, schreef een boekje over zijn familie van Hoof "Aan het stroomgebied van de Grote Beerze". Bert was getrouwd met Marita van der Linden en samen hadden ze 3 kinderen.

Het boekje heeft inmiddels zijn 2^e druk gehad.

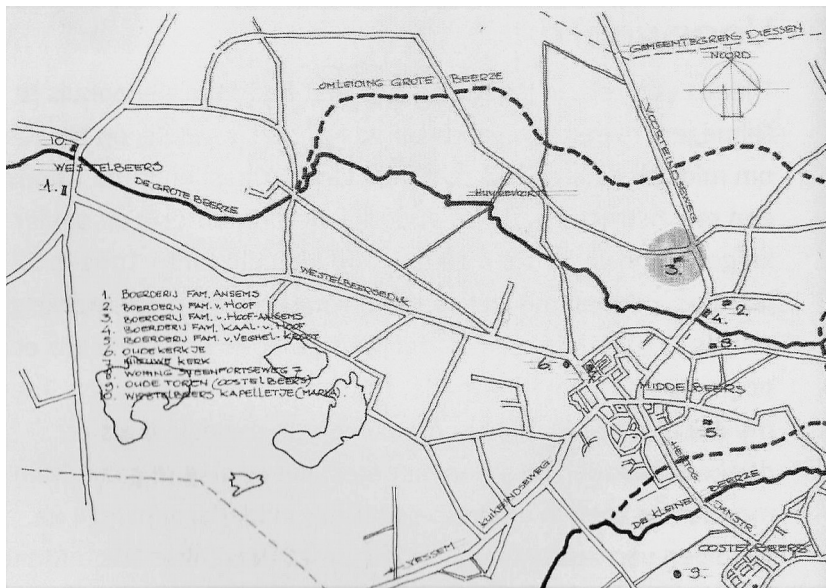
Voorwoord van Bert (Bertus) van Hoof, winter 2012/2013

Tijdens een reis, in juni 2012, naar het Radboud ziekenhuis te Nijmegen, in een taxi van Ester vd Heijden, kwam ik op het idee om middels gesprekken met mijn vader (Cees) en tante Anneke een reconstructie van hun ouderlijk huis (boerderij) op papier te krijgen. Mijn vader toen 89 jaar oud, en mijn tante Anneke 93 jaar oud, zouden mij wel eens informatie kunnen verstrekken, nu ze nog in leven zijn. Een aantal jaren geleden had ik al eens een poging gedaan om informatie, foto's e.d. te bemachtigen. Toen is me dat niet gelukt.

Ik nam me nu voor in het najaar als er donkere dagen kwamen hier mee aan de slag te gaan. Mijn moeder lag toen in het verpleegtehuis in Bladel vanwege gevolgen van een hersenbloeding op 21 december 2011. Moeder is ten gevolge van de hersenbloeding op 21 oktober 2012 overleden. Zij heeft helaas geen bijdrage meer kunnen leveren aan dit boek. Het ging mij in eerste instantie om een schets te krijgen van de afgebrande boerderij in 1944 tbv een schilderstuk. Uit de gesprekken kreeg ik zoveel interessante informatie dat het mij de moeite waard leek om de gegevens op te schrijven. De verkregen informatie geeft inzage in de families van Hoof en van Veghel en de gebieden waar zij hebben gewoond. Verder komt de wederopbouw aan het Voorteind in beeld. Ook het boerenleven van toen en nu laat ik even de revue passeren.

Situatie van weleer.

Vroeger waren afstanden van een heel ander gehalte dan tegenwoordig. Met vroeger bedoel ik altijd van voor de tweede wereld oorlog. Men kende nauwelijks een auto of ander gemoteriseerd vervoermiddel.

Tegenwoordig is een auto niet meer weg te denken uit onze tijd van mobiliteit. Wat zijn afstanden, om onze geliefden op te zoeken vliegen we desnoods de gehele wereld rond.

Vroeger was dat anders. Het kwam zelden voor dat je buiten de grenzen van je dorp ging.

Zo ontdekte ik dat Opa van Hoof (Frans) zijn ouderlijk huis aan de Putstraat stond (no 2 op de kaart). Tegenwoordig zeggen we dat zijn ouderlijke woning

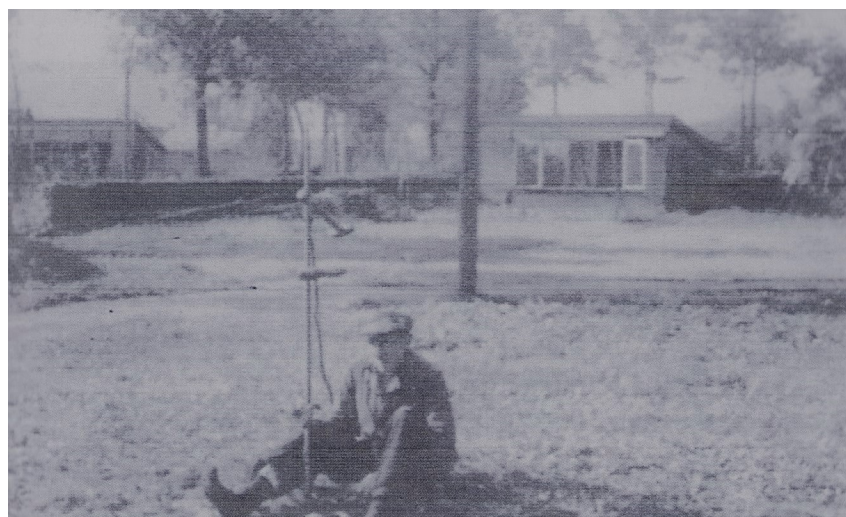
stond op de plaats waar de fam. Van Houtem woonde. Op deze lokatie zijn ook zijn broers Sjeboom, Sjaakoom, Janoom Graardoom en Driekoom geboren. Oma van Hoof (Adriana Ansems) had haar ouderlijk huis in Westelbeers (no. 1 op de kaart). Tegenwoordig zeggen we daar waar de fam. Nooyens woonde aan het einde van de Westelbeersedijk.

Toen Frans en Adriana trouwde op 20 februari 1911 zijn zij gaan wonen op het Voorteind. Zij kochten een boerderij met grond om daar te gaan boeren en een gezin te stichten. De gronden lagen voornamelijk rond de boerderij. Verder was er veel hei en bos. Zij hebben deze gronden omgevormd tot cultuurgrond om op te boeren. Dat alles ging gepaard met paard en kar en met de schop.

Het gezin van Hoof werd gevormd door opa Frans en oma Adriana en de kinderen Cato (To), Nel, Cor, Marie, Anneke, Piet en Cees.

Vlnr. tante Cor, ome Piet, opa (Frans), tante To met daarvoor ons vader Cees, oma (Adriana), tante Nel, tante Anneke en tante Marie. (foto ± 1927)

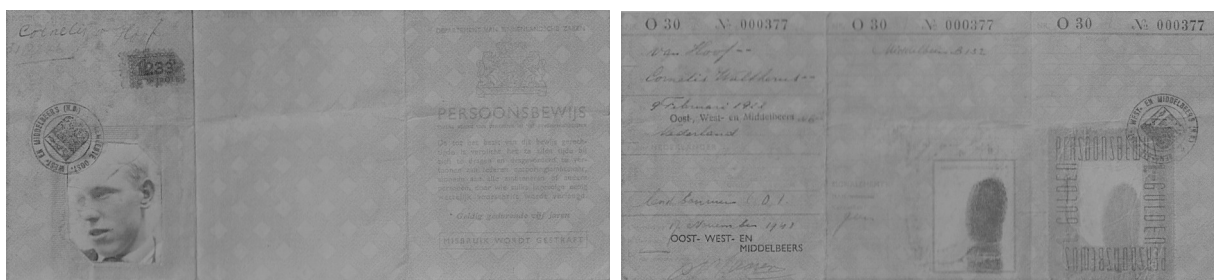

Een fragment uit het boeren leven, het haren van een zeis door opa Frans. Vermoedelijk eind jaren 30 vorige eeuw.

Deze foto was belangrijk voor de situering van de oude afgebrande boerderij (verderop in deze fam. Geschiedenis). Tussen de twee kippenhokken loopt de zandweg vanaf de verharde Voorteindseweg (klinkers) richting Huygevoort. Achter de linker kippenkooi is nog de boerderij van Leo Dieker waar te nemen. Op deze foto is ook nog een paal waarneembaar. Dit is een houtenpaal met electradraden van het bovengrondse electriciteitsnet

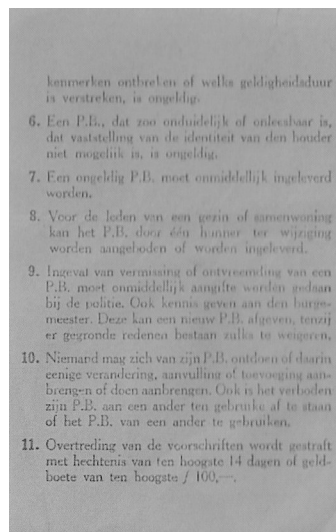
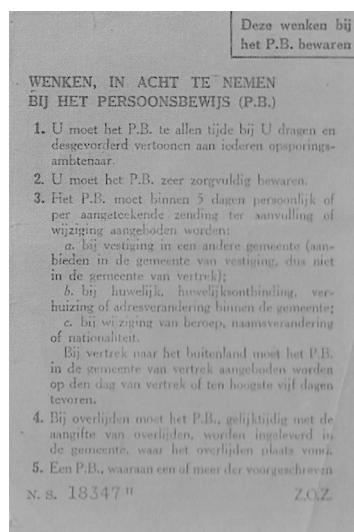
Oorlog

Ook de oorlog van 1940-1945 heeft de familie van Hoof niet onberoerd gelaten. Ook zij hebben 4 jaar geleefd onder de Duitse-bezetting. Dat de kinderen van de familie van Hoof geen ervaring hadden met oorlog bleek wel uit de anekdote die zowel mijn vader als tante Anneke vertelde. Het betrof een granaatslag niet ver van de boerderij. Ome Piet en ons vader, zo nieuwsgierig als ze waren, erop af want er was een grote kuil in de grond geslagen van het land van de fam. v. Roover (bekend als Flippen). Met de achteraf wetenschap hebben zij het er goed vanaf gevraagd, wie weet hadden er nog wel meer explosies kunnen plaatsvinden met nare gevolgen. Jonge mannen werden te werk gesteld in Duitse werkkampen. Zo moest ons vader naar Duitsland. Opa heeft voor ons vader een ausweisverklaring moeten aanvragen om niet naar een werkkamp in Duitsland te moeten. Ons vader (Cees) kon thuis niet op de boerderij worden gemist. Opa (Frans) is op zijn fiets naar Goirle geweest om een dergelijke verklaring te verkrijgen. Wat het opa gekost heeft weet ons vader niet. Hij vroeg zich af of het een of meerdere hammen had gekost.

Ausweisverklaring (persoonsbewijs ten tijde van de Duitse bezetting van Cees van Hoof (Cornelis) ons vader.

De Duitse bezetters kwamen ook in de boerderij. Zij hadden het bijgebouw van de boerderij ingenomen. In dat gedeelte was een schouw en een bakoven. Daar maakte ze eten warm. Er waren ook goede Duitsers, want ons vader vertelde dat zij ook wel een kuche te eten kregen. Bijna niet te eten, zo taai! Ze vonden wel dat ze zich alles konden toe eigenen, zo waren er ineens een paar fietsen weg. Het was en bleef opletten.

Toelichting behorende bij het persoonsbewijs.

Tijdens de laatste dagen van de bezetting, hier in september 1944, werd er heftig gevochten in de Beerzen. Zie hiervoor ook het boek "De Beerzen in oorlogstijd 1940-1945". Het riviertje de Grote Beerze was een lijn die de Duitsers ferm verdedigde. De Engelse bevrijders hebben flinke strijd moeten leveren er is ook veel kapot geschoten. De Beerzenaren zijn in die tijd bijna allemaal gevlucht. Vanwege de hevige gevechten had het gezin, voor zover nog thuiswonend, zijn toevlucht elders gezocht. Er was een grote schuilkelder gegraven in de tuin (tegen de beuken haag). Hierin zaten tante To, tante Anneke, Ome Piet en ons vader. In eerste instantie zaten opa en oma ook in deze schuilkelder. De overige tantes hadden elders onderdak gevonden. Oma kon het volhouden onder de grond. Er was een bank van aarde gegraven en gaten voor de kledij. Voor oma was het geen gemakkelijke ruimte, zij had vanwege de krapte en vocht veel last van verkrampingen. Op een gegeven moment zijn opa en oma gevlucht naar de Voortse Heistraat naar de fam. Timmermans. Volgens ons vader konden ze het daar nog geen dag volhouden omdat zij over de kinderen die nog in de schuilhut zaten zeer ongerust waren. Ze keerden al snel terug, oma met haar koffertje waar zij haar waardevolle bezittingen in had meegenomen. Toen is de schuilkelder vergroot zodat men er ook in kon liggen.

De Engelse hadden het dorpuiteindelijk bevrijd en namen hun posities in om verder op te rukken. De Duitsers op hun beurt probeerde stand te houden. Ze zaten zoals gemeld ook het bijgebouw van de boerderij en schoten van daaruit op de Engelsen. De Engelsen schoten vanuit de kerktoren (oude kerkje) op de Duitse bezetter. Tante Cor was al getrouwd met Jan Kaal en woonde vlakbij de brug over de Grote Beerse aan het begin van het Voorteind, de voormalige boerderij van Driekoom. Tijdens de beschietingen had dit jonge gezin zijn toevlucht gezocht in hun ondergrondse schuilkelder. In die schuilkelder is tante Cor getroffen door het geschut en is haar dochtertje Jaantje op haar arm dodelijk getroffen. In de kapel van de H.Eik is haar naam vernoemd in een glas- en loodraam.

Zo gebeurde het dat op 23 september 1944 de boerderij van de familie Van Hoof in brand werd geschoten. Dit lot trof meerdere boerderijen aan het Voorteind. De boerderij werd geheel vernield, het bijgebouw bleef instand. De Duitsers zijn uiteindelijk verdreven en de Engelsen rukte verder op. Zij namen positie in voor de boerderij aan de overkant van de weg. Zij maakten een cirkelvormige wal van rossen gras/zand waarachter ze stelling namen om granaten af te schieten op de Duitse bezetters in Tilburg. Na de bevrijding kon de opbouw weer beginnen voor de huisvesting van het gezin en het vee. Dit voor zover het vee nog aanwezig was en niet was doodgeschoten. Het moet een enorme ravage zijn geweest. De kippenkooi

Vlnr. opa Frans, tante Anneke en oma Adriana

oostelijk van de boerderij werd omgetoverd tot slaapgelegenheid. Direct na de oorlog werd tegen de kippenkooi een noodwoning gebouwd waar toen het gezin hun onderkomen vond totdat de wederopbouw ging plaats vinden. Vele verwoeste boerderijen zijn toen vernieuwd. Zo ook de boerderij van de fam. van Hoof echter deze is verplaatst en een kwartslag gedraaid.

(Wordt vervolgt)

Project Beekherstel Kleine Beerze, natuur op de eerste plaats!

Zoals u vast weet: de Landschotse heide is 240 ha. groot en bevindt zich tussen de dorpskernen Middelbeers, Vessem en Westelbeers. Een uitgestrekt heidegebied afgewisseld met bossen en vennen. En een beschermd natuurgebied vanwege de grote variatie aan zeldzame heideplanten en vogels zoals de wulp, regenwulp en zwarte stern. Tevens aangeduid als natte natuurparel en grotendeels eigendom van Brabants Landschap.

Landschotseheide de natte parel voor plant en dier.

Door menselijk ingrijpen is in de omgeving de oorspronkelijke hydrologische conditie veranderd zodat het natuurgebied nu te kampen heeft met verdroging. De grondwaterstanden zijn aanzienlijk lager dan vroeger en mede hierdoor vallen enkele vennen in het zomerseizoen droog.

Herstel was gewenst vandaar dat de waterhuishouding is aangepast (vernatting). Dat is gerealiseerd bij **het Berkven**, in de afgelopen 8 maanden is daar enorm veel werk verzet.

De brede sloot die hier eerst liep was er om de landbouwgebieden te ontwateren, dat water sneed diep in de ondergrond en zorgde ervoor dat de heide uitdroogde. Die watergang is gedempt maar daardoor bleef het water in het landbouwgebied dat dreigde te verzuipen. Daarom is een vervangend kronkelend stroompje aangelegd van 1100 meter lang, ca 40 cm. diep, een bodembreedte van 1.30 meter en een flauw talud. Doordat hier relatief hoge stroomsnelheden ontstaan heb je kans op uitspoeling, daarom is versteviging aangebracht om uitspoeling te voorkomen. Het benedenstroomse deel is niet gedempt en grenst aan landbouwgrond wat niet mag vernatten; de watergang heeft hier een natuurvriendelijkere inrichting gekregen door toepassing van flauwe oevers en dus meer ruimte voor waterplanten. Het Berkven is met een ½ ha. vergroot zoals het oorspronkelijk was.

Omdat de bodemhoogte van de nieuwe watergang hoger is komen liggen is voorzien in een pompinstallatie. Hier is een achterliggend landbouwgebied van 250 ha. Er zijn 2 pompen die elkaar afwisselen en beide een maximale capaciteit hebben van 10.5 m³/min. (175 l/s) Dat is ruim voldoende om een afvoersituatie

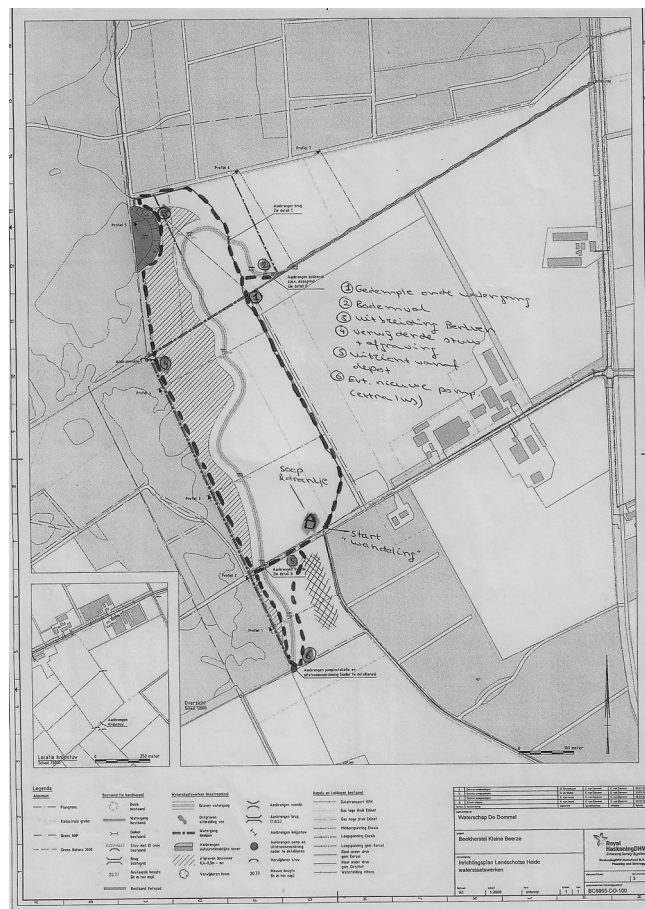
die eens in de 10 jaar voorkomt te kunnen verwerken. Daarnaast wordt er in het gebied ten zuiden hiervan nog een stuw geplaatst om ten tijde van hoge waterpieken water om te leiden naar de Grote Beerze om de pomp te ontlasten en minder water aan te voeren.

Een ander onderdeel was het verwijderen van de fosfaten en meststoffen. Door aankoop van landbouwgrond, die rijk is aan voedingsstoffen, moest worden afgegraven want heide heeft een schrale omgeving nodig. In totaal is 18.000 m3 verrijkte grond afgegraven (zie de enorme berg zand die het "depot" wordt genoemd) deze grond is bestemd om te gebruiken bij de volgende projecten voor o.a. de "Levende Beerze". Op het afgegraven deel is plagsel-materiaal uitgestrooid van om de bodem-ontwikkeling op gang te helpen.

Ook recreatiemogelijkheden zijn ingepast:

De wandelroute loopt langs het Berkven, ter hoogte van het fietspad en de kruising met de nieuwe watergang is een brug aangelegd. Het hele gebied is omrasterd om in de toekomst begrazing mogelijk te maken en om gemotoriseerd verkeer te weren in dit gebied. Voor wandelaars zijn toegangspoorten geplaatst.

Al met al zeer de moeite waard via het fietspad van Middelbeers (Konijnenberg) naar Vessem af te stappen bij het Berkven en een wandeling te maken door dit gebied waar het over een paar maanden weer groen is met vele zeldzame bloemen, plantjes, vlinders en vogels. Op sommige plaatsen zijn geen paden om de natuur rust te gunnen, de natuur komt hier op de eerste plaats.

Kaart van het betreffende gebied, aangegeven de wandelroute met een stippellijn.

Sjef Adriaanse (Sjef Olie) 1909-1994

Joseph Maria Adriaanse, geboren op 10 mei 1909 in een boerderij met een rosoliemolen aan de Driehoek, nu Vestdijk, in Middelbeers bij de wonderboom.

Zoon van: Peter Adriaans(e) (1861-1914) en Johanna Maria C(K)olsters (1873-1923). De vader van Johanna was Wilhelmus Colsters olieslager (1817-1893). Wilhelmus nam in 1868 de rosoliemolen aan de Driehoek over van Cornelis Timmermans. Peter en Johanna zijn gehuwd op 27 juni 1894 en hebben in 1905 de rosoliemolen van hun vader overgenomen.

De vader van Sjef, Peter, stierf toen hij 5 jaar en zijn moeder toen hij 14 jaar was. Hij had 10 broers en zussen waarvan 5 in hun kindertijd zijn overleden. Sjef heeft de lagere school in Middelbeers doorlopen en is daarna gaan werken eerst als leerling metselaar.

Sjef op de tekenschool 2^e van rechts ca. 1930

Hij volgde de tekencursus bouwkunde en behaalde het diploma "meester metselaar", zie foto tekenschool.

Sjef heeft samen met de Gebrs. van Gestel het metselwerk met de gewelven van de kerk in Oostelbeers gemaakt. Cees Adriaans uit Oostelbeers, geen familie, deed daar de timmerwerken. Daarna in 1934 ging Sjef werken bij de firma P. Schilders uit Diessen waar hij metselaar en uitvoeder was, een vakman.

Sjef kreeg verkering met Wilhelmina Elisabeth Kuijpers (1912-2005) uit Udenhout en trouwde op 14 november 1939. Hij bouwde zelf een nieuw huis langs de Beerze op het Voorteind B133 voor f. 3000,-.

Sjef vervulde zijn dienstplicht en werd enkele dagen voor zijn trouwdatum in de Mobilisatie opnieuw opgeroepen voor het leger. Sjef mocht voor zijn trouwen op 14 november 1939 wel enkele dagen naar huis. In mei 1940 toen de oorlog uitbrak mocht Sjef weer terug naar Middelbeers.

Sjef en Betje 1939

Betje naar de aanleuning van Sint Joris tegenover zijn geboortehuis aan de Vestdijk waar zij hun 50 jarig huwelijksfeest vierden. Op 7 juli 1994 overleed Sjef.

In 1944 bij de bevrijding vluchtte Sjef met zijn vrouw en 2 kleine kinderen naar Vessem. Bij terugkomst na de bevrijding was zijn nieuw huis totaal vernield door de beschietingen en het oplazen van de brug over de Beerze. Sjef herstelde de woning weer als nieuw, de oorlogsschade bedroeg f. 4508,-.

Sjef en Betje kregen 7 kinderen, 5 dochters en 2 zonen.

Sjef werkte ook s' avonds en zaterdags vaak aan zijn eigen karweien maar had ook nog tijd voor sociale functies. Hij was een van de oprichters en ruim 25 jaren secretaris van de Bouwvakbond, KAB de Beerzen, en zat 8 jaar in de gemeenteraad voor de Arbeiderspartij.

In 1974 ging Sjef met pensioen, had 40 jaar bij aannemersbedrijf P. Schilders gewerkt en voor zijn verdere verdiensten voor de gemeenschap kreeg hij een koninklijke onderscheiding, de zilveren eremedaille verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau. In 1989 verhuisde Sjef met zijn

Gebruik van de erfgoedkaart - update

In de vorige Berse stond een beschrijving van het gebruik van de erfgoedkaart. Ontwikkelingen gaan (soms) snel; zo ook bij de erfgoedkaart. Als u opstart met <https://atlas.odzob.nl> krijgt u momenteel een venster met het verzoek om gebruikersnaam en wachtwoord in te geven. Daar kunnen we u niet aan helpen en een server error 401 is het gevolg. Maar de erfgoedkaart is toch zonder gebruikersnaam en wachtwoord te openen. Start op met <https://atlas.odzob.nl/erfgoed> en dan krijgt u meteen het welkomstvenster en kunt u verder de beschrijving zoals die in de vorige Berse stond volgen.

Start u op met <https://atlas.odzob.nl/portal/home> dan komt u op de portal naar de kaarten van de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant. Het scherm ziet er als volgt uit:

Een van de kaarten is de 'Kaart Erfgoed', de erfgoedkaart die bij aanklikken ook hier verschijnt met het welkomstvenster. De overige 9 kaarten zijn overigens niet allemaal te gebruiken zonder het ingeven van een gebruikersnaam en wachtwoord.

Werkgroep Land.

Werk in uitvoering

Werkgroep Archivering

Antoinette van Vroenhoven heeft de laatste weken, op woensdagmiddag, het digitaliseren van de vele bidprentjes die op de Schelft aanwezig waren ter hand genomen. Ze heeft nu plm. 90% klaar wat het zoeken naar namen en overledenen met data vergemakkelijkt.

Hebt u nog evt. bidprentjes liggen, en u doet er toch niets meer mee, kunt u deze bij Antoinette kwijt.

Herstellingen

In juni 2016 is er aan de Kanaaldijk Zuid nabij de Groenenwoudsebrug, op de plaats waar in de bevrijdingsjaren een bommenwerper neerstorte, een informatieplaquette, onthuld door de familie van de omgekomen piloten. De in week 7 van dit jaar door vandalen vernielde plaquette is door enkele leden van de CHI werkgroep gerepareerd en op 22 februari 2017 terug geplaatst.

Wandelroutes

Linda v.d Heijden
tijdens de ALV

De werkgroepen CHI en Land zijn sinds vorig jaar, in samenwerking met Dhr. Gert-Jan Populier van de gemeente Oirschot, een 5 tal wandelroutes uit aan het zetten in Oost-West en Middelbeers. Gert-Jan heeft te kennen gegeven, door zijn drukke werkzaamheden, zich niet volledig te kunnen inzetten en heeft het overgedragen aan Mevr. Linda van der Heijden. De op de Schelft aanwezige omschrijvingen van de bezienswaardigheden van de routes zijn verwerkt tot een compacte omschrijving voor de folders van de wandelingen. Het streefdatum van Pasen 2017 is door noeste arbeid gehaald zodat we de betreffende wandelroutes bij deze "De Berse" kunnen bijvoegen. Niet

leden kunnen de betreffende wandelingen, voor een kleine vergoeding, betrekken bij de bekende verkooppunten.

De opzet is dat deze wandelroutes samen gekoppeld worden met de nog door alle in de Kempen gelegen gemeenten te maken wandelroutes.

Herstellen oefenbommen

De oefenbommen die op de Landschotse Heide liggen, bij een zandboot, zijn in zo'n slechte staat dat de CHI groep deze heeft opgehaald voor nader onderzoek. Een ervan was zo slecht dat repareren geen optie is. Tevens zijn er in februari jl. nog een 12 tal bommen opgegraven waarvan er enkele gerepareerd worden voor het weer plaatsen op de Landschotse Heide.

Oefenbommen liggen in de loods van Peter Heuvelmans om deze de prepareren voor het barre weer wat grote invloed heeft op de betonnen bommen.

Slechte staat van de bommen

Opgraven nieuwe bommen

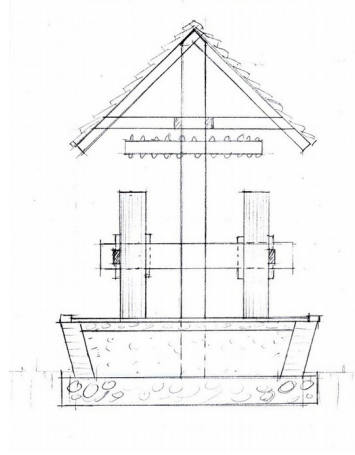
Het prepareren van de bommen

Oliemolen De Vlaest

De werkgroep CHI is gestart met het project oliemolen "De Vlaest" bij zorgcentrum "Vestakker". Het moet een replica worden van de ros-oliemolen die aan de Vestdijk heeft gestaan. Er zijn 2 molenstenen, welke een diameter hebben van 153 cm en een dikte van 37 cm, gevonden op 1 februari 2006 in de tuin aan de Vestdijk 53. Deze zijn opgeslagen op het terrein van de voormalige gemeentewerf aan de Hoogeindseweg te Oostelbeers. Het bestuur van Joris Zorg en de bewoners van de "Vestakker" zijn enthousiast met de plannen.

De plaats waar de molen gepland is

1^e Schetsontwerp

Een van de molenstenen

Legerkamp bij Oirschot (Oostelbeers)

Naar mondelinge mededeling: het advies van B.A.A.C om aan het gebied waar het legerkamp zich bevond, zeer hoge beschermingsstatus toe te kennen zijnde "Rijks Archeologisch Monument".

Aktiviteiten 2017

Op 21 januari 2017 hebben we, met een 30 tal personen, een winterwandeling gemaakt over de Landschotse Heide.

We zijn gestart vanaf de Kromvensedijk richting Wit Holland waar we zijn uitgekomen bij de uitkijktoren. Piet Aarts gaf tijdens dit gedeelte van de wandeling uitgebreide uitleg over de werkzaamheden die hier de laatste tijd verricht zijn. Vervolgens ging de tocht over de nieuwe fietspad richting de Landschotse Heide. Daarbij maakten we een oversteek via houten boomschijven die in het water dreven. Niemand haalde een nat pak.

Via de schijnhaven met schijnboten en oefenbommen en het daarbij behorende heidegebied en via de Keijenhurksedreef kwamen we uit bij de vroegere woning van Jans de Beer op de hoek Broekeindsedijk/Voldijnseweg. Daar was de pauze met een kopje koffie en een broodje, met dank aan de familie Hems. Hierna ging de tocht over de Voldijnseweg richting Middelbeers tot aan het pad dat ons weer richting Keijenhurk en naar het beginpunt bracht van deze mooie en leerzame wandeling.

Jan Hems

Lezing "Wonderen in het zonlicht"

Hans van de Broek

Maandagavond 20 maart nam Hans van de Broek de 60 aanwezigen mee naar de wonderen uit de periode 1330 tot 1780. Hans is al een tiental jaren bezig met het onderzoek van de Nederlandstalige wonderen uit 's-Hertogenbosch, Amersfoort, Kevelaar, Scherpenheuvel, Maastricht, Handel, Ommel etc. waarvan hij meer dan 2500 beschrijvingen verzameld heeft.

Van die grote groep heeft hij alle overeenkomende wonderen bij elkaar gelegd en vergeleken waar de meest fraaie medische vondsten uit rolden. Hans bracht dit met relativerende humor ten gehoren van de aanwezigen.

Verder hebben we nog in het verschiet:

Lezing:	Maandag 6 november 2017
Wandeling:	Zaterdag 6 mei 2017
Fietstocht:	Zaterdag 6 juni 2017
Roefeldag:	Zaterdag 24 juni 2017
Excursie:	Zaterdag 8 april 2017 (halve dag)
Zaterdag 16 september 2017 (hele dag)